

10. Procedura rušení klášterů v Rakousku za Josefa II.

Příčiny rušení klášterů

Josef II. se snažil vytvořit „státní“ církev podřízenou císaři, vychází z jansenisticko-osvícenského směru, kláštery, především rozjímavých a žebravých řádů, chápal jako „neužitečné instituce, které jsou břemenem pro poddané“; svou organizací neodpovídaly duchu absolutismu, protože nepodléhaly ani místní, ani církevní správě a díky mezinárodní organizaci ani účinnému státnímu dohledu.

Průběh rušení klášterů

Radikální reforma církevní správy Josefa II. navazovala na řadu reforem započatých již Marií Terezií.

Proces rušení klášterů začal rokem 1781, nejprve došlo k omezení jejich zahraničních styků, poté jsou podřízeny biskupům, vydán zákaz přijímat nové členy.

Na základě rozhodnutí ze dne 29. listopadu 1781 měly být zrušeny všechny kláštery, které se nezabývají veřejně prospěšnou činností jako je školství a vyučování, věda, péče o staré a nemocné, zemědělství nebo řemesla, ze zrušení byly vyňaty kláštery, které reprezentovaly duchovní správu a obstarávaly duchovní péči měst (např. augustiniáni v Brně), dále některé významné kláštery dominikánů, františkánů, kapucínů a minoritů a kláštery, které se věnovaly humanitním účelům.

12. ledna 1782 vydal Josef II. zásady pro rušení klášterů.

v květnu 1782 první vlna rušení klášterů, která trvá až do 1. října 1784, postihuje více než třetinu klášterů – v Čechách bylo zrušeno 5 mužských a 12 ženských klášterů, Na Moravě 34 mužských a 4 ženské, v Horním Rakousku 20 mužských a 3 ženské kláštery.

Od roku 1784 druhá vlna rušení, Josef II nařídil zrušení mnoha bohatých klášterů jen kvůli jejich velkému jmění, kterým potřeboval doplnit náboženský fond,

celkem bylo zrušeno 74 klášterů v Čechách a 40 klášterů na Moravě, mezi nimi významné kláštery jako klášter zbraslavský, zlatokorunský, hradištský, loucký a velehradský

Pro mnoho klášterů však bylo zrušení jistým vysvobozením – malý počet členů, nezvládalo péči o stavby a hospodářské zázemí. Někdy sami řeholníci byli přesvědčeni o neužitečnosti kláštera a požádali o jeho zrušení

V letech 1780-1786 bylo v rakouském soustátí zrušeno celkem 624 klášterů (413 mužských a 211 ženských), na Moravě bylo zrušeno celkem 48 klášterů

Po zrušení klášterů za Marie Terezie a Josefa II. zůstalo na Moravě jen 34 klášterů s asi 300 duchovními

- Změny v počtu kléru

v roce 1773 měla česká řádová provincie 1068 členů, z toho 381 na Moravě a 34 ve Slezsku

v roce 1782 to bylo již 3408

po klášterní reformě počet členů kléru radikálně poklesl na 1280 členů

Josefínská a Josefova představa o formování a vzdělávání kněží - jejich úkoly ve společnosti

Při zrušení nějakého kláštera má duchovní jít buď do kláštera stejného řádu, třeba i zahraničního nebo do duchovní správy, což bylo víc preferováno (pochopitelně za plat) a nebo žít z přiznané penze

Dílo Jana Obstráta „*Pastor bonus*“ - moderního faráře je však nutno vychovat, formace směrem ke státnímu úředníku pracujícímu v církvi.

Obstrát je jansenista, proto dílo dáno na index, přesto znovu vydáváno;

Proto **Josef II.** zřizuje generální semináře. Do té doby byla výuka kněží v péči církevních představených tj. odpovědný byl biskup nebo řeholní představený, nyní má ale odpovědnost za výchovu státní škola (generální seminář) a ta je jen jedna v Čechách (Praha Klementinum) a jedna na Moravě (Hradisko .- ředitelem Josef Dobrovský) = nový školský model

Norma **1783** obsahuje nařízení, aby 1. 11. 1783 zrušeny dosavadní biskupské semináře tj. skončila filozofická a teologická studia ve všech klášterech a tato výuka má přejít na státní školy pro kněze a učitele náboženství.

Správu generálních seminářů vedli ředitelé jmenovaní státem - olomoucký seminář na Hradisku vedl Josef Dobrovský, dohled má dvorská duchovní komise.

Duchovní mají mít absolvovanou filozofii a potvrzení ordináře, že bude jejich služby v budoucnu využívat

Studium už od 16 let a má trvat 6 let, výuka v jansenistickém ducha, proti tomu se zvedla vlna nevole v církevním prostředí, prý má výklad podávat duchovní a ne nějaký státní zaměstnanec.

Pro byl jen litoměřický biskup **Waldštejn** a královéhradecký biskup **Jan Leopold Hay**

Císař nakonec přistoupil na kompromis = duchovní po absolvování semináře by šli na nějakou dobu do tzv. kněžského domova, kde by se pod vedením svého diecézního biskupa seznámili s obřady, udělováním svátostí, kázáním a zpěvem. Biskup by se tak mohl přesvědčit o jejich duchovním povolání.

Duchovní vyšší ze semináře byli více světsky orientovaní, odcizení nadpřirozenu. Spíš byli prostředníky mezi lidmi a státní správou než mezi lidmi a Bohem.

Nakonec ale byly semináře zrušeny, protože se snížil počet dorostu, ale počet far se naopak navyšoval, postupný návrat ke starému modelu.

1804 František I. znovu potvrzuje jednotlivé diecézní semináře – V Brně v dominikánském klášteře, pak na Antonínské)

Předstupněm je malý chlapecký seminář, byl financován i pro chudé chlapce – v Brně na Veveří.